

jai. Mert nemcsak a befogadói, kép-készítői, de a kritikai közeg is rengeteget változott az alatt a húsz esztendő alatt, amelynek anyagából a kötet válogat. Ahogy terebélyesedik – egyszerismind hígul – a kritikus-tömeg, Schubert esszéi úgy válnak egyre zsúfoltabbá. Zseniálisan csapongóvá. Jóval nehezebb ezekkel a sziporka-szőnyegbombázásokkal tartani, mint a korábbi, letisztultabb írások okos érvrendszereit, képeit, szerkezetét követni.

„A kritika mindig szubjektív, de sohasem privát passzió” – vallja a szerző. Fontos mondat ez, és ami ennél is fontosabb, meg is mutatkozik Schubert írásaiban. Felelős, aggódó, nem ritkán dühös, joggal dühös ítész ő. Dolga a hetvenes évekkel kezdődik. Elmaradt lehetőségeken mereng, hiányolja az el nem készült magyar hatvannyolcas filmet. Azt a mozit, amely a vérgőzben, királygyilkossággal született és kussal dunsztolt kádári krumpiliveles-diktatúrát kavargat fel. Saját fiatalságát, a nemzet tanácstalanságát próbálja megérteni. Várja, majd tudósítja a '89 utáni első jelentős filmes nemzedék indulását. Lelken-dezve szól Mundruczó, Török, Hajdu elsőfilmjeiről, és később – az idej szemle-nagydíjas – Kocsis Ágnes indulásáról. Jancsó-pályaképet kerekít, Bresson-köszöntőt, Toporistenhozzádot mond, Godard-siratót, Kafka-kiásót jajveszékkel, Riepenstahl-recepciót követ.

A *Képeletérítők* küzdelmes, de felelős, fontos kötet. Biztos barométer, pontos iránytű képkorszak-kalandorok – kezdők és haladók – számára. Nem a polcra, forgatni való.

VASS NORBERT

(*Filmvilág Könyvek, Budapest, 2010, 350 oldal, 2800 Ft*)

PABLO HELGUERA: *Stílus a kortárs képzőművészetben*

A cím csapda. Árok. Ördögkatlan. Vigyázz, olvasó, könnyen beleeshetsz. Tévedtem: beleestél. A *Stílus a kortárs képzőművészetben* című könyv magába nyelt. El vagy veszve, jól sejtetted. A szerző rászédett, ahogy engem is. Be lettünk csapva. Az olvasó unalmas művészettörténeti elemzések és művészetfilozófiai értekezések helyett komoly emberismeretről, élettapasztalatról árulkodó könyvecskét kap, olyat, ami üstökénél ragadja meg a művészetben bókászó és azt irányító személyeket, mint a francia forradalom idején, és körbeforgatja őket, ironikus nevetés kíséretében. A sznobizmus ömlik a lenyesett fejből. Stílus, de magatartás- és befogásbeli.

Helguera könyve útikönyv. Bevezetés. Öltözködési szokások, névjegykártya, kritikus elegancia

löttyögő kellékei a képzőművészet emberhúsillatú ruhatárában, hálósobák elengedhetetlen kulcsai. Helguera nem a l'art pour l'art szentélyénél áldoz, az ilyesmiből rég kinőtt, hanem mint a jazz duruzsol meghittén és felajzottan az olvasó fülébe, olyanokat például, hogy a jól szabott szervezés a művészé válás elsődleges feltétele. Humort hint a figyelmes szembe, csiklandozó igazságot a vájt fülbe, és jót nevet rajta. „Jól tudjuk, hogy a kriti-

kusok nem tudnak pusztán a folyóiratokban megjelenő cikkeik bevételeiből megélni, amelyek utalásával egyrészt 3-6 hónapot szokás késni, másrészt pedig abból amúgy sem tudnák még egy szerény ebéd költségeit sem fedezni.” Az ilyen mondat természetesen komoly. Fájdalmasan komoly és őszinte. Ne tessék nevetni. Én már nevetek is.

Duchamp ready made-jeihez és Andy Warhol Brillo-dobozaihoz hasonlít ez a remek kis könyv, hatásos és szórakoztató, egy vonatúton elolvasható, zuhanás közben akár, amikor egy kiállításról dobja ki az embert, mert a benne ösz-

szegyűjtött szabályok szerint viselkedett.

Háromféle olvasásmód lehetséges ennél a szövegnél. Az első, hogy komolyan veszem. A második, hogy nem veszem komolyan. A harmadik, hogy megharagszom rá, vérig sértődöm. Az első és a harmadik lehetőség komoly és elszánt művészeknél vagy műkedvelőknél előfordulhat ugyan, de megítélésem szerint ez helytelen és egészségtelen. A második helyes és egészséges.



Amit a szerzőről érdemes tudnunk, az kiderül a hátsóborítón közzétett szövegből, ami pedig nekünk lényeges, az az, hogy a könyv jó, és ebben az agyonkomolykodott művészieskedő világban olyan üdítő és örömteli, mint Oscar Peterson csuklója, vagy mint egy jéghideg ouzo egy kiállítás után Bécsben, Párizsban vagy akár Mátészalkán.

AYHAN GÖKHAN

(*Fordította Isky Petra Judit és Csermely Nóra, Műcsarnok, Budapest, 2010, 116 oldal, 1200 Ft*)